

ילדים נהרגים באלפיהם, ובכיתה מתנהגים כרגיל

המלחמה נמשכת ונמשכת, אך רוב הישראלים מקיימים חיים רגילים לגמרי — עובדים, יוצאים למסעדות וטסים לחו"ל. השאננות הזאת מתחילה במערכת החינוך **יורם הרפז ונמרוד אלוני**

תלמידים בפתיחת שנת הלימודים בעמק החולה, בספטמבר. צילום: גיל אלוה

חיים כמעט רגילים — עובדים ומבלים: מכובזים באשראי (קונים ב-15% יותר ממה שקנו לפני המלחמה), יוצאים למסעדות (אמנם פחות מהנהוג לפני המלחמה), צופים בסדרות לעת לילה וטסים לחו"ל. החיים אמנם משוכשים ומלחיצים, אך הם מתנהלים בדומה לחיים רגילים.

מה שמאפשר לאזרחי ישראל לחיות כמעט כרגיל הוא התעלמות ממה שמתרחש "קרוב לבית"; לא רק התעלמות, גם הכחשה פעילה, בעיקר על ידי התקרבות: מספרים שוב על מעשי הווועה של 7 באוקטובר ומדברים על "חיות אדם" ו"נאצים" שעשו אותם. את התעלמות וההכחשה מובילים הפוליטיקאים שלנו מכל קצות הקשת הפוליטית (אלה שבימין עושים זאת בסגנון וולגרי) וזאת הפוליטיקאים הערבים, שמדברים על מה שישראל מחוללת, אבל עושים זאת בשקט, מפחד הטרור היהודי. התקשורת — בעיקר "כתבנו לענייני ערב בים" — היא שותפה בכירה בהתעלמות ובהכחשה; היא דואגת למורל הלאומי, כלומר לרייטינג.

שותפה נוספת להתעלמות ולהכחשה היא מערכת החינוך שלנו, שמעניינת אותנו — אנשי חינוך ותיקים — במיוחד. מערכת החינוך שלנו היא "אזור העניין" שבתוך "אזור העניין", שכן היא צורפה בריבון המעמיק של החברה הישראלית — בנפילתה לאתנוצנטריות וחוחה, אטומה ואכזרית — ושוקת. לא רק שוקת — מעודדת. החינוך הממלכתי הדתי-לאומי מחליף מ"המקורות" צידוקים לפשעים שמדינת ישראל מבצעת ברצועת עזה, והחינוך הממלכתי מלמד כרגיל — "מחזיק כיתות" ומכיין לכגרות. שתי המסגרות הממלכתיות מכינות את תלמידיהן לשירות "משמעותי" ו"מורעל" שאינו יודע דבר על האפשרות, ואף ההכרח, להגיה דגל שחור במצבים מסוימים, מצד בים שהמלחמה ברצועת עזה מזמנת בשפע. כיצד ייתכן שהאמונים על שלום הילדים והתפתחותם שאננים נוכח היקפי הרג כאלה, הכוללים אלפי ילדים, על ידי כוחותינו?

בתהליך עיבוד הטרואמה של 7 באוקטובר והמלחמה שבאה בעקבותיה, מערכת החינוך שלנו, שיסודותיה ההומניסטיים רופפים ממילא, עלולה להתמסר עוד יותר להלכי הרוח הלאומניים והכורחניים של החברה ולזנוח את מטרותיה החינוכיות המהותיות. בספרו "מלחמה קיומית: מאסון לניצחון לתקומה" קורא ארי שביט להפוך את החברה הישראלית שלאחר 7 באוקטובר ל"חברת מאבק", שמערכת החינוך שלה מטפחת "חלוציות חדשה, המקדמת ערכים של שירות, עמידה והקרבה. על כל בני הנוער יהיה לקבל חינוך צבאי למחצה מגיל 16 ומעלה". וזו רק ההתחלה...

יאנוש קורצ'אק כתב בספרו "כיצד לאהוב ילדים" שמטרת החינוך היא "להבטיח לילדים התפתחות חופשית-מותאמת של כושרם הרוחני ולהעלות את מלוא כוחותיהם הגנוזים", אך ברקע, הוא כתב, "מחכים המדינה, הכנסייה ונותן העבודה בעתיד. המדינה תובעת פטריוטיזם, הכנסייה אמונה, ונותן העבודה ציונות — וכולם ביחד בינוניות והכנעה". מלחמת 7 באוקטובר, אנו חוששים, תיתן היתר למדינה, לכנסייה ולנותן העבודה להשלים את השתלטותם על מערכת החינוך שלנו ולהזיז אותה ואת החברה הישראלית בכללה למקום גבוה יותר בספקטרום של "אזורי העניין".

נמרוד אלוני, יורם הרפז ואבי עופר פירסמו באחרונה עבודה בשם "לא לפשעי מלחמה בעזה!"

היטב בשלושת המאפיינים של "אזור העניין". מאפייני ראשון: למרות שישראל סמוכה מאוד לרצועת עזה, רוב הישראלים חווים אותה כ"מעבר להרי החושך". אך רצועת עזה קרובה מאוד למרכז הארץ; שעה אחת (ללא פקקים) ואתם שם. רצועת עזה גם קרובה לישראל מנטלית, לא רק גיאוגרפית. אנשים רבים ביקרו בה לפני עליית החמאס לשלטון, הכירו פועלים מרצועת עזה שעבדו אצלם, ואף חולקים עם העוטים שפה ולא מעט פיסות-תרבות. וכפי שספרה "רחל מאופקים", על השעות שהעבירה לצד המחבל שהתבצר עמה בביתה: "הוא שר לי שירים של ליאור נרקיס ואני שרתי לו שירים בערבית להעביר את הזמן".

מאפייני שני: ישראל מחוללת "נוק אנגי" כביר ברצועת עזה. היא הורגת ופוצעת מספר עצום של "בלתי מעורבים", הורסת בתים ותשתיות וגורמת סבל נורא לתושבים: יותר מ-70% מהבניינים הפיזיים והציבוריים של רצועת עזה ניווקו או נהרסו, בירי מהאוויר ומהיבשה, ורוב כבישיה נהרסו; אלפי ילדים נהרגו בהפצצות או בירי, ועשרות אלפי פליטים אומללים נודדים ממקום למקום, לא יודעים כיצד ישרדו את החורף הקרב. הסבל הנורא שישראל גורמת לתושבי עזה אינו רק "אנגי", הוא גם מכוון. הוא משרת כוונות מוצהרות של גורמים בשלטון לבצע טרנספר לפלסטינים וליישוב את צפון הרצועה בהתנחלויות, ונותן פורקן ליצר הנקמה של חיילים ומפקדים.

מאפייני שלישי: למרות ההפצצות על העורף והמלחמה בחזית, רוב אזרחי ישראל מנהלים

●●● הסרט עטור הפרסים "אזור העניין", שכתב וביים ג'ונתן גלייזר (על בסיס ספרו של מרטין איימס), מתרכז בחיי משפחה אחת, משפחת הס: רודולף (כריסטיאן פרידל), הדוויג רעייתו (סנדרה רה הולר) וחמשת ילדיהם. אלה חיי משפחה רגילים ומשמעים למדי, לא חומר לסרט. מה שהופך את חייה של משפחת הס לסרט — "אזור העניין" — הוא הידיעה של הצופים שבייתה הנאה של משפחת הס צמוד לגדר של מחנה ההשמדה אושוויץ. אבי המשפחה הוא מפקד המחנה.

אזור כלשהו הוא "אזור העניין" כאשר יש לו שלושה מאפיינים: הוא קרוב למקום שבו מתרחשים מעשים מחרידים; הוא נושא באחריות ישירה או עקיפה למעשים המחרידים שמתרחשים באותו מקום; והוא מנהל חיים רגילים פחות או יותר בעזרת התעלמות מהמתרחש באותו מקום. "אזורי העניין" נמצאים על הספקטרום: ביתה של משפחת הס הסמוך למחנה ההשמדה אושוויץ נמצא בקצה הספקטרום, ולאורכו נמצאים "אזורי עניין" מתונים יותר.

מאז הכניסה הקרקעית — "התמרון" — של צה"ל לרצועת עזה, גם מדינת ישראל הפכה ל"אזור העניין". יש, כמובן, הקשר שהופך את "אזור העניין" שלנו למתון יותר: צה"ל נכנס קרקעית לעזה לאחר הטבח הנורא שביצע חמאס ביישובי הנגב המערבי ב-7 באוקטובר; והחיים בישראל אינם ממש רגילים: יישובים מופצצים מכמה חזיתות וחיליה נהרגים ונפצעים בחזית. אך למרות ההקשר הממתן הזה, ישראל מצוידת